

УДК 378.147.091.33-027.22

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-3-44>**Лада ФІЛАТОВА,**

orcid.org/0000-0003-0469-4743

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової і професійної освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(Харків, Україна) lada_filatova@hnpu.edu.ua

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ГОЛОВНИЙ КОМПОНЕНТ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ

Розглянуто один із основних компонентів безперервної професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів – педагогічну практику. Розкрито проблему практичної підготовки майбутнього вчителя початкових класів. У межах представленого дослідження проаналізовано роль безперервної пропедевтичної педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти в освітньому процесі підготовки студентів факультету початкового навчання, спеціальності 013 Початкова освіта, як їхнє професійне випробування.

У статті визначено мету та види педагогічних практик на факультеті початкового навчання (безперервна пропедевтична педагогічна практика у закладах загальної середньої освіти, навчально-польова практика, організаційно-виховна педагогічна практика в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку та педагогічна практика у закладах загальної та спеціалізованої середньої освіти). Розглянуто особливості організації дистанційних безперервних пропедевтичних педагогічних практик у закладах загальної середньої освіти, що проходить наскрізно упродовж 5 семестрів. Зокрема, схарактеризована практика, що триває 12 тижнів і проводиться 1 раз на тиждень. Виокремлено мету та завдання кожної із практик.

Також проаналізовано зміст програми дистанційної безперервної пропедевтичної педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти, схарактеризовано два змістових модулів: організаційна і навчально-методична та виховна робота. Схарактеризовані відмінні риси кожної з практик.

У статті представлено характеристику наскрізної карти *soft skills*, яка створена у ході розробки безперервної пропедевтичної педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на факультеті початкового навчання і включає три блоки: блок розвитку когнітивних здібностей, блок розвитку діяльнісних здібностей, блок розвитку особистісних здібностей.

Ключові слова: професійна неперервна підготовка, майбутній вчитель початкової школи, педагогічна практика, вища школа, *soft skills*.

Lada FILATOVA,

orcid.org/0000-0003-0469-4743

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Primary and Professional Education
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
(Kharkiv, Ukraine) lada_filatova@hnpu.edu.ua

PEDAGOGICAL PRACTICE AS THE MAIN COMPONENT OF CONTINUOUS TEACHER TRAINING

One of the main component of the continuous professional training of the future primary school teacher – pedagogical practice – is considered. The problem of practical training of the future primary school teacher is revealed. Within the framework of the presented research, the role of continuous propaedeutic pedagogical practice in general secondary education institutions in the educational process of training students of the Faculty of Primary Education, specialty 013 Primary Education, as their professional test, was analyzed.

The article defines the purpose and types of pedagogical practices at the faculty of primary education (continuous propaedeutic pedagogical practice in general secondary education institutions, educational field practice, organizational and educational pedagogical practice in children's rehabilitation and recreation institutions, and pedagogical practice in general and specialized secondary education institutions). The peculiarities of the organization of remote continuous propaedeutic pedagogical practices in institutions of general secondary education, which take place throughout 5 semesters, are considered. In particular, a 12 weeks lasting practice is characterized. The purpose and tasks of each of the practices are highlighted.

The content of the program of remote continuous propaedeutic pedagogical practice in institutions of general secondary education was also analyzed, and two content modules were characterized: organizational and educational-methodical and educational work. Distinctive features of each of the practices are characterized.

The article presents the characteristics of the end-to-end map of soft skills, which were created during the development of continuous propaedeutic pedagogical practice in institutions of general secondary education for students of the first (bachelor) level of higher education at the faculty of primary education and includes three blocks: a block for the development of cognitive abilities, a block for the development of activity abilities, block of development of personal abilities.

Key words: *continuous professional training, future primary school teacher, pedagogical practice, higher school, soft skills.*

Постановка проблеми. У системі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи важлива роль відводиться педагогічній практиці. Вона віддзеркалюється у сфері освіти і науки, зокрема в новітніх тенденціях діяльності закладів вищої освіти. А розширення функцій, які покладаються на останні, вимагає переосмислення ролі вчителя загалом та вчителя початкових класів зокрема та готовності вищих педагогічних закладів формувати вчителя, який би за своїми професійними і моральними якостями та інтелектом відповідав вимогам сьогодення і майбутнього. У системі підготовки фахівців для початкової школи в циклі профільних дисциплін особливе місце посідає педагогічна практика, яка є органічною частиною освітнього процесу, що забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх учителів з їхньою практичною діяльністю в закладах загальної середньої освіти (далі – ЗСО). Особливу роль у процесі професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої педагогічної освіти відіграє безперервна пропедевтична педагогічна практика (далі – БПП), яка «...сприяє розвитку мотиваційного складника професійного становлення майбутнього вчителя (професійного інтересу, бажання працювати з дітьми, гуманістичної спрямованості), когнітивного складника (професійної компетентності), діяльнісного складника (оволодіння різними педагогічними технологіями)» (Безперервна пропедевтична педагогічна практика, 2019). Процес підготовки висококваліфікованих фахівців та реальний запит суспільства істотно підвищують рівень вимог до майбутніх учителів початкових класів, змінюють зміст і структуру завдань, які здобувач вищої освіти має вирішувати самостійно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти організації і проведення педагогічної практики для студентів у межах підготовки вчителів початкових класів у закладах вищої освіти знайшли своє відображення в наукових дослідженнях І. Арустамової, І. Богданова, В. Євдокимова, І. Єрмак, І.Єфремова, Л. Зеленського, М. Зубкової, В. Лозової, С. Николаєвої, І. Прокопенка, В. Стенькової, О. Хачирова та інших. Але проблема ефективності організації та проведення дистанційних педагогічних практик не має широкого висвітлення й лишається актуальною.

У сучасних реаліях, у зв'язку із уведенням в Україні воєнного стану, усі освітні установи були змушені розробити програми і способи переведення практики здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня в дистанційний формат. Замість класичного відвідування бази практики здобувачі вищої освіти отримують завдання в Moodle, а також знаходяться в постійному зв'язку з керівниками практики й викладачами за допомогою інтернет-технологій і різних засобів. Це не означає, що проходження практики стало легким, швидше навпаки, в умовах домашнього вивчення матеріалу, уміння самостійно знаходити й опрацьовувати інформацію стало відігравати ще більшу роль в житті здобувачів вищої освіти.

Мета статті – довести необхідність активного залучення дистанційної педагогічної практики у ході підготовки вчителів початкових класів у ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи проблему педагогічної практики майбутніх педагогів, вчені по-різному дають її визначення. Так, О. Абдулліна Г. Шульдик, В. Шульдик розглядають педагогічну практику як єднальну ланку між теоретичним навчанням студента і його майбутньою роботою у школі. Учені підкреслюють, що «під час педагогічної практики не тільки відбувається перевірка теоретичної і практичної підготовки студента до самостійної роботи, але й створюються широкі можливості для забезпечення творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя» (Шульдик, 2000: 4). М. Козій розглядає педагогічну практику як ефективний компонент професійної, інтелектуальної і життєвої підготовки майбутнього вчителя, вихователя. З його точки зору, «творчість у процесі практики – це шлях студента до майстерності» (Козій, 2001: 16). О. Мельник та В. Юрченко визначають педагогічну практику як ідентифікацію студента із новою соціальною роллю викладача-практиканта (Мельник, 2001).

Відповідно до Положення про проведення практик студентів ХНПУ імені Г. С. Сковороди метою практики є «...формування інтегральних, загальних та професійних (фахових) компетентностей майбутнього фахівця, набуття програмних результатів навчання, виховання потреби систематично поновлювати знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати їх у практичній

роботі» (Положення про проведення практик студентів ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021).

На факультеті початкового навчання Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди педагогічні практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Початкова освіта» зі спеціальності 013 «Початкова освіта» розподіляються так:

- I–III курси – безперервна пропедевтична педагогічна практика у ЗЗСО;
- I курс – навчально-польова практика;
- III курс – організаційно-виховна педагогічна практика в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку;
- IV курс – педагогічна практика у закладах загальної та спеціалізованої середньої освіти (Освітня програма «Початкова освіта»).

Розглянемо особливості організації дистанційних безперервних пропедевтичних педагогічних практик у ЗЗСО, що проходять наскрізно упродовж 5 семестрів та працюють за робочими зошитами (Філатова Л. С., Довженко Т. О., Шищенко В. О., 2021; Філатова Л. С., Довженко Т. О., Шищенко В. О., 2022). Ця педагогічна практика триває 12 тижнів і проводиться 1 раз на тиждень. Таким чином, здобувачі освіти мають змогу отримати онлайн консультацію щонайменше 12 разів на період практики. За потреби це відбувається частіше. Здобувачі вищої освіти розподіляються по ЗЗСО, отримують посилання на уроки та в такий спосіб відвідують онлайн заняття. У разі, якщо студент навчається за індивідуальним графіком навчання, тоді у нього є можливість скористатися посиланнями на уроки, які наведені у робочому зошиті та виконати необхідні завдання.

«Метою дистанційної безперервної пропедевтичної педагогічної практики в ЗЗСО є: розвиток внутрішньої установки на педагогічну професію (розвиток педагогічної позиції); ознайомлення майбутніх учителів з педагогічною діяльністю в ЗЗСО; формування ключових загальних та фахових компетентностей; вивчення психолого-педагогічних основ організації освітнього процесу сучасної початкової школи; формування логіки педагогічного мислення й педагогічної спрямованості особистості здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) 1-3 років навчання в процесі активного залучення у віртуальний освітній процес; удосконалення професійних навичок та умінь, опанування нових технологій у професійній сфері; особисте переконання майбутніх педагогів у правильності обрання професії, формування ідеалу вчителя на основі прикладів роботи

педагогів, потреби в самоосвіті» (Філатова Л. С., Довженко Т. О., Шищенко В. О., 2022).

Основними завданнями проведення дистанційної безперервної пропедевтичної педагогічної практики в ЗЗСО є:

- «віртуальне знайомство із ЗЗСО, їхніми матеріально-технічними базами, нормативними документами, що регламентують освітню діяльність;
- онлайн спостереження за системою роботи педагогічного колективу школи і вчителя-класовода;
- ознайомлення з основними типами відеоуроків за дидактичною метою;
- віртуальне ознайомлення з основними формами і методами виховної роботи в класі та школі;
- віртуальне ознайомлення зі змістом і формами діагностичної та корекційної роботи шкільного психолога;
- онлайн опанування методиками педагогічних досліджень» (Філатова Л. С., Довженко Т. О., Шищенко В. О., 2022);
- виховання у студентів-практикантів постійного інтересу до професії вчителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- розвиток у студентів-практикантів умінь здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності.

Програма дистанційної безперервної пропедевтичної педагогічної практики в ЗЗСО складається з двох змістових модулів: організаційна і навчально-методична та виховна робота.

Організаційна робота на всіх курсах включає організаційні заходи щодо проходження дистанційної безперервної пропедевтичної педагогічної практики в ЗЗСО для I–III курсів: участь в дистанційній настановній конференції, під час якої здобувачі освіти ознайомлюються з метою та змістом практики, її завданнями та формами звітності; ознайомлення з робочим зошитом із дистанційної безперервної пропедевтичної педагогічної практики в ЗЗСО; інструктаж щодо оформлення документації; створення інтерактивного онлайн-середовища на платформі Moodle та безкоштовному додатку «Google classroom»; участь у роботі дистанційної підсумкової конференції; підготовка доповіді-звіту щодо проходження практики; оформлення звітної документації; випуск постера, колективної презентації або відеоролика про проходження практики на підсумкову конференцію.

Змістовий модуль навчально-методичної та виховної роботи містить такі завдання для I курсу 1 семестру: віртуальне ознайомлення з розкладами уроків на сайтах школи, аналіз календарного

плану учителя за посиланням, складання запитань до віртуальної бесіди з учителем-класоводом щодо особливостей роботи з батьками, особливостей організації роботи у ГПД, ознайомлення із сучасними шкільними бібліотеками, створення буктрейлера, ознайомлення з нововведеннями у створенні освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами, перегляд вебінарів: «Батьківські збори – на 12», «Яким є безпечно освітнє середовище школи», «Освітнє середовище школи: безпека і комфорт» та відеорепортажу про роботу групи подовженого дня; опрацювання нормативного путівника, заповнення словнику НУШ, проходження онлайн-курсу та отримання електронного сертифікату.

У 2 семестрі змістовий модуль навчально-методичної та виховної роботи наповнений такими завданнями: віртуальне ознайомлення з розкладами уроків та гуртків/секцій на сайтах шкіл, аналіз плану виховної роботи за посиланням, складання власного плану виховної роботи, ознайомлення зі змістом розділу сайту «Сторінка психолога» ЗЗСО, складання запитань для віртуальних бесід з учителем-класоводом з метою визначення особливостей організації виховної роботи в класі; визначення форм і методів виховання патріотизму молодших школярів; визначення особливостей організації виховної роботи в класі, зокрема такої цінності як чесність; визначення особливостей організації виховної роботи в класі, зокрема виховання такої цінності як відповідальність; визначення форм і методів виховання культурного розмаїття та толерантності молодших школярів, складання запитань для бесіди з шкільним психологом з метою визначення особливостей організації роботи в даному класі; щодо роботи з батьками та керівників гуртків і секцій для дітей (мета і завдання роботи гуртків і секцій для дітей; навчально-матеріальна база; контингент відвідувачів; режим роботи; форми зв'язку керівників зі школами; основні проблеми, над розв'язанням яких працюють гуртки і секції), спостереження за роботою вчителя у ході відеоуроків та занотування планів-конспектів уроків учителя, підготовка віртуального квесту «Мандрівка містом цінностей», проведення ранкових зустрічей кожного дня практики, проведення самотестувань («Я маю гідність», «Я поважаю рідну мову і культуру», «Як я виявляю рівне ставлення до інших», «Як я виявляю чесність», «Як я виявляю відповідальність», «Як я виявляю толерантність»), підготовка віртуального мінілекторію для учнів «Цікавинки про українську мову» та віртуального виступу на педагогічній раді, батьківських зборах, запо-

внення асоціативного куща, ознайомлення із сутністю виховання на цінностях, заповнення термінологічного словнику НУШ і таблиці «Цінність в освітньому процесі», проходження онлайн-тесту.

Педпрактика на 2 курсі суттєво відрізняється за змістом від 1 курсу. У 3 семестрі студенти-практиканти у ході виконання завдань змістового модулю навчально-методичної та виховної роботи знайомляться із: основними типами відеоуроків за дидактичною метою, переглядають 24 відеоуроки, аналізують плани-конспекти дистанційних уроків, описують зміст і форми діагностичної та корекційної роботи шкільного психолога, розкривають сутність педагогіки партнерства, основних принципів, опрацюють ідеї педагогіки партнерства (навчання без примусу, ідея важкої мети, ідея опори, вільний вибір, ідея випередження тощо), проводять фрагменти уроків кожного дня практики, зокрема етап актуалізації опорних знань, моделюють реалізацію інтерактивних методів (мозковий штурм, руханки, рольові ігри, акваріум тощо), описують наскрізні уміння, передбачених Законом України «Про освіту» та Державним стандартом початкової освіти, конспектують відомості про структуру Нової української школи, схематично представляють формулу Нової української школи, опрацюють нормативний путівник, проходять онлайн-курс для вчителів початкової школи курсу на платформі EdEra та отримують електронний сертифікат.

У 4 семестрі змістовий модуль навчально-методичної та виховної роботи містить: віртуальне ознайомлення з розкладами уроків на сайтах школи, аналіз календарного плану учителя за посиланням, характеристику особливостей інклюзивного навчання в початковій школі, заповнення таблиці про віртуальну роботу з дітьми з особливими освітніми потребами, заповнення методичної скарбнички для роботи в інклюзивному класі, опис прикладів використання індивідуальних наборів Lego «Шість цеглинок», характеристику основних типів відеоуроків з української мови та літературного читання, розкриття особливостей підготовки та організації відеоуроку української мови, визначення методів та прийомів, що використовує вчитель на відеоуроці з метою залучення дітей до читання, аналіз діяльності вчителя на відеоуроках мовно-літературної галузі, визначення понять «комунікативна тактика», «комунікативна стратегія», «комунікативна компетентність», проходження тесту «Чи знаєте Ви Lego?», заповнення анкети «Готовність до професійної діяльності» та таблиці активностей «Щоденні 5», опрацювання нормативного

путівника, заповнення термінологічного словника з інклюзії, проходження онлайн-курсу «Робота вчителів початкових класів із дітьми з особливими освітніми потребами» на платформі EdEra з отриманням електронного сертифікату.

Завершується програма дистанційної безперервної пропедевтичної педагогічної практики в ЗЗСО на 3 курсі у 5 семестрі. Змістовий модуль навчально-методичної та виховної роботи наповнений такими завданнями: ознайомлення з особливостями організації освітнього процесу в початковій школі в онлайн-режимі, ознайомлення з типовими освітніми програмами, розробленими під керівництвом Р. Шияна та О. Савченко, аналіз моделі навчальної програми. ТИЖДЕНЬ 1 (під керівництвом Р. Шияна), конспектування рутин, користуючись матеріалами освітнього порталу «Всеосвіта» – «Рутини» – одна із новинок НУШ», перегляд відео «Структура уроку критичного мислення. Онлайн-курс для вчителів початкової школи» та розкриття сутності стратегії розвитку критичного мислення (мозкова атака, асоціативний куш, кубування, знаємо-хочемо дізнатися-дізналися), заповнення кола вибору, спостереження за проявами булінгу у ході перегляду мультфільмів «Жив собі чорний кіт» та «Вірте у любов, вірте у Різдво», характеристика ознак булінгу в цих мультфільмах, ознайомлення з нововведеннями у створенні освітнього середовища класної кімнати (зонування освітнього простору), розкриття сутності понять «інтегрування», «інтеграція в освіті», «інтегроване навчання», проходження онлайн-курсу «Протидія та попередження булінгу (цькування) в закладах освіти» на платформі EdEra з отриманням електронного сертифікату.

Особливої уваги заслуговують нові форми роботи під час практики. Так, у ході розробки безперервної пропедевтичної педагогічної практики в ЗЗСО для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на факультеті початкового навчання створена наскрізна карта soft skills, що включає три блоки:

– блок розвитку когнітивних здібностей: уміння критично мислити (розвиток зв'язків «викладач – студент», «методист – практикант», що відбувається протягом всіх практик); форму-

вання проєктного мислення (розгляд проблеми з різних точок зору, наприклад, у ході переглядів відеоуроків та виконання завдань щодо ситуацій булінгу у класі; здатність до передбачення розвивається під час підготовки здобувачами вищої освіти ігор з конструктором Lego тощо); розвиток умінь творчо вирішувати завдання (наприклад, Як створити бібліотеку в класі НУШ?);

– блок розвитку діяльнісних здібностей: лідерські якості, уміння управляти собою і класом (організаторські здібності, міміка, пантоміма, мова); уміння створювати тексти, здатність до візуалізації інформації (створення презентацій, буктрейлерів, хмари слів тощо); уміння взаємодіяти з іншими людьми (заступником директора, класним керівником, шкільним психологом);

– блок розвитку особистісних здібностей: уміння публічно виступати у класі (здатність грамотно і зрозуміло викладати свої думки, захопити молодших школярів цікавою і корисною темою, презентація себе); уміння працювати в команді (проходження онлайн-курсів, наприклад, «Протидія та попередження булінгу в закладах освіти» та отримання електронного сертифікату); комунікативні здібності; оволодіння практичними навичками тайм-менеджменту (самоорганізація під час відвідування закладів загальної середньої освіти, підготовки документації тощо).

Подальшого глибокого аналізу потребують питання, пов'язані з мотиваційною складовою частиною практичної діяльності студентів, визначенням функцій педагогічної культури вчителя, етапами її формування. Їх вивчення і визначає перспективу подальших досліджень.

Висновки. Отже, педагогічна практика є одним із головних компонентів процесу безперервної підготовки вчителів початкових класів, фактором формування педагогічної культури майбутнього вчителя та допомагає реально оцінити отримані студентом теоретичним шляхом знання, вміння та навички психолого-педагогічних дисциплін і окремих методик, дає змогу виявити реальну схильність студентів до педагогічної діяльності. На сучасному етапі виникла необхідність у розробленні якісно нових підходів до практики, її варіантів, форматів проведення, оновлення змісту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безперервна пропедевтична педагогічна практика: Методичні рекомендації для здобувачів вищої педагогічної освіти першого (бакалаврського) рівня другого року навчання / за ред. С. Т. Золотухіної. Харків : Планета-Принт, 2019. 42 с.
2. Козій М. К. Психолого-педагогічні умови удосконалення педагогічної практики студентів: метод. посібник. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. 141 с.
3. Мельник О. М. Керівництво педагогічною практикою: діагностика і психологічна підтримка студентів. *Освіта і управління*. 2001. Т. 4. № 1–2. С. 106–114.

4. Освітня програма «Початкова освіта». URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osv%D1%96tn%D1%96_programi/Osvitni_programu_bakalavr/2021_rik/Pochatkova_osvita.pdf (дата звернення 10.12.2022).
5. Положення про проведення практик студентів ХНПУ імені Г. С. Сковороди від 17 грудня 2021 р. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Pro_provedenya_praktyk.pdf (дата звернення 10.12.2022).
6. Філатова Л. С., Довженко Т. О., Шищенко В. О. Дистанційна безперервна пропедевтична педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти. Робочий зошит для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти першого року навчання факультету початкового навчання. 2022–2023 н.р. (1 семестр). Спеціальність : 013 Початкова освіта. Освітня програма : Початкова освіта : навчально-методичний посібник для викладачів і здобувачів вищої освіти педагогічних університетів. Харків : ХНПУ, 2022. 85 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7683>
7. Філатова Л. С., Довженко Т. О., Шищенко В. О. Дистанційна безперервна пропедевтична педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти. Робочий зошит для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти першого року навчання факультету початкового навчання. 2021–2022 н.р. (2 семестр). Спеціальність : 013 Початкова освіта. Освітня програма : Початкова освіта : навчально-методичний посібник для викладачів і здобувачів вищої освіти педагогічних університетів. Харків : ХНПУ, 2022. 102 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7326>
8. Філатова Л. С., Довженко Т. О., Шищенко В. О. Дистанційна безперервна пропедевтична педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти. Робочий зошит для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти другого року навчання факультету початкового навчання. 2022–2023 н.р. (1 семестр). Спеціальність : 013 Початкова освіта. Освітня програма : Початкова освіта : навчально-методичний посібник для викладачів і здобувачів вищої освіти педагогічних університетів. Харків : ХНПУ, 2022. 155 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7772>
9. Філатова Л. С., Довженко Т. О., Шищенко В. О. Робоча програма наскрізної дистанційної безперервної пропедевтичної педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти для студентів I–III курсів факультету початкового навчання. Спеціальність : 013 Початкова освіта; Освітня програма : Початкова освіта / Початкова освіта з методиками спеціальної освіти : навчальний посібник для викладачів і здобувачів вищої освіти педагогічних університетів. Харків : ХНПУ, 2021. 49 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/6124>
10. Філатова Л. С., Довженко Т. О., Шищенко В. О. Робочий зошит з дистанційної безперервної пропедевтичної педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти для студентів II курсу факультету початкового навчання. Спеціальність / Освітня програма : 013 Початкова освіта / Початкова освіта; 013 Початкова освіта / Початкова освіта з методиками спеціальної освіти : методичні рекомендації для викладачів і студентів педагогічних університетів. 2-е вид., перероб. і доп. Харків : ХНПУ, 2022. 41 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7324>
11. Філатова Л. С., Довженко Т. О., Шищенко В. О. Робочий зошит з дистанційної безперервної пропедевтичної педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти для студентів III курсу факультету початкового навчання. Спеціальність / Освітня програма : 013 Початкова освіта / Початкова освіта; 013 Початкова освіта / Початкова освіта з методиками спеціальної освіти; 016 Спеціальна освіта / Корекційна та інклюзивна освіта : методичні рекомендації для викладачів і студентів педагогічних університетів. 8-е вид., перероб. і доп. Харків : ХНПУ, 2022. 29 с. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7719>
12. Шулдик Г. О. Педагогічна практика: навч. посібник. Київ : Науковий світ, 2000. 143 с.

REFERENCES

1. Bezperervna propedevtychna pedahohichna praktyka: Metodychni rekomendatsii dlia zdobuvachiv vyshchoi pedahohichnoi osvity pershoho (bakalavrskoho) rivnia drugoho roku navchannia [Continuous propaedeutic pedagogical practice: Methodological recommendations for applicants of higher pedagogical education of the first (bachelor) level of the second year of study] / za red. S. T. Zolotukhinoi. Kharkiv : Planeta-Prynt, 2019. 42 s. [in Ukrainian].
2. Kozii M. K. Psykholoho-pedahohichni umovy udoskonalennia pedahohichnoi praktyky studentiv [Psychological and pedagogical conditions for improvement of students' pedagogical practice]. Kyiv : Vyd-vo NPU im. M.P. Drahomanova/ 2001. 141 s. [in Ukrainian].
3. Melnyk O. M. Kerivnytstvo pedahohichnoiu praktykoiu: diahnozyka i psykholohichna pidtrymka studentiv [Management of pedagogical practice: diagnosis and psychological support of students]. *Osvita i upravlinnia*. 2001. T. 4. № 1–2. S. 106–114. [in Ukrainian].
4. Osvitnia prohrama «Pochatkova osvita» [Educational program «Primary education»]. URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osv%D1%96tn%D1%96_programi/Osvitni_programu_bakalavr/2021_rik/Pochatkova_osvita.pdf (data zvertannia 01.12.2022). [in Ukrainian].
5. Polozhennia pro provedennia praktyk studentiv KhNPU imeni H. S. Skovorody vid 17 hrudnia 2021 r. [Regulations on the conduct of internships for students of H.S. Skovoroda KhnPU from December 17, 2021]. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Pol/Pro_provedenya_praktyk.pdf (data zvertannia 01.12.2022) [in Ukrainian].
6. Filatova L. S., Dovzhenko T. O., Shyshenko V. O. Dystantsiina bezperervna propedevtychna pedahohichna praktyka v zakladakh zahalnoi serednoi osvity. Robochyi zoshyt dlia zdobuvachiv pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity pershoho roku navchannia fakultetu pochatkovoho navchannia. 2022–2023 n.r. (1 semestr). Spetsialnist : 013 Pochatkova osvita. Osvitnia prohrama : Pochatkova osvita : navchalno-metodychnyi posibnyk dlia vykladachiv i zdobuvachiv vyshchoi osvity pedahohichnykh universytetiv. Kharkiv : KhNPU, 2022. 85 s. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7683> [in Ukrainian].
7. Filatova L. S., Dovzhenko T. O., Shyshenko V. O. Dystantsiina bezperervna propedevtychna pedahohichna praktyka v zakladakh zahalnoi serednoi osvity. Robochyi zoshyt dlia zdobuvachiv pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity pershoho roku navchannia fakultetu pochatkovoho navchannia. 2021–2022 n.r. (2 semestr). Spetsialnist : 013 Pochatkova osvita.

Osvitnia prohrama : Pochatkova osvita : navchalno-metodychnyi posibnyk dlia vykladachiv i zdobuvachiv vyshchoi osvity pedahohichnykh universytetiv. Kharkiv : KhNPU, 2022. 102 s. URL; <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7326>. [in Ukrainian]

8. Filatova L. S., Dovzhenko T. O., Shyshenko V.O. Dystantsiina bezperervna propedevtychna pedahohichna praktyka v zakladakh zahalnoi serednoi osvity. Robochyi zoshyt dlia zdobuvachiv persho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity drugoho roku navchannia fakultetu pochatkovoho navchannia. 2022–2023 n.r. (1 semestr). Spetsialnist : 013 Pochatkova osvita. Osvitnia prohrama : Pochatkova osvita : navchalno-metodychnyi posibnyk dlia vykladachiv i zdobuvachiv vyshchoi osvity pedahohichnykh universytetiv. Kharkiv : KhNPU, 2022. 155 s. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7772>. [in Ukrainian]

9. Filatova L. S., Dovzhenko T. O., Shyshenko V. O. Robocha prohrama naskriznoi dystantsiinoi bezperervnoi propedevtychnoi pedahohichnoi praktyky v zakladakh zahalnoi serednoi osvity dlia studentiv I-III kursiv fakultetu pochatkovoho navchannia. Spetsialnist : 013 Pochatkova osvita; Osvitnia prohrama : Pochatkova osvita / Pochatkova osvita z metodykamy spetsialnoi osvity : navchalnyi posibnyk dlia vykladachiv i zdobuvachiv vyshchoi osvity pedahohichnykh universytetiv [Working program of end-to-end distance continuous propaedeutic pedagogical practice in institutions of general secondary education for students of I-III years of the Faculty of Primary Education. Specialty: 013 Primary education; Educational program: Primary education / Primary education with special education methods: a study guide for teachers and students of higher education at pedagogical universities]. Kharkiv : KhNPU. 2021. 49 s. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/6124>. [in Ukrainian]

10. Filatova L. S., Dovzhenko T. O., Shyshenko V. O. Robochyi zoshyt z dystantsiinoi bezperervnoi propedevtychnoi pedahohichnoi praktyky v zakladakh zahalnoi serednoi osvity dlia studentiv II kursu fakultetu pochatkovoho navchannia. Spetsialnist / Osvitnia prohrama : 013 Pochatkova osvita / Pochatkova osvita; 013 Pochatkova osvita / Pochatkova osvita z metodykamy spetsialnoi osvity : metodychni rekomendatsii dlia vykladachiv i studentiv pedahohichnykh universytetiv. [Workbook on distance continuous propaedeutic pedagogical practice in institutions of general secondary education for students of the II year of the faculty of primary education. Specialty / Educational program: 013 Elementary education / Elementary education; 013 Primary education / Primary education with methods of special education: methodological recommendations for teachers and students of pedagogical universities.] 2-e vyd., pererob. i dop. Kharkiv : KhNPU, 2022. 41 s. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7324> [in Ukrainian]

11. Filatova L. S., Dovzhenko T. O., Shyshenko V. O. Robochyi zoshyt z dystantsiinoi bezperervnoi propedevtychnoi pedahohichnoi praktyky v zakladakh zahalnoi serednoi osvity dlia studentiv III kursu fakultetu pochatkovoho navchannia. Spetsialnist / Osvitnia prohrama : 013 Pochatkova osvita / Pochatkova osvita; 013 Pochatkova osvita / Pochatkova osvita z metodykamy spetsialnoi osvity; 016 Spetsialna osvita / Korektsiina ta inkluzivna osvita : metodychni rekomendatsii dlia vykladachiv i studentiv pedahohichnykh universytetiv. [Workbook on distance continuous propaedeutic pedagogical practice in institutions of general secondary education for students of the III year of the Faculty of Primary Education. Specialty / Educational program: 013 Elementary education / Elementary education; 013 Primary education / Primary education with special education methods; 016 Special education / Corrective and inclusive education: methodological recommendations for teachers and students of pedagogical universities] 8-e vyd., pererob. i dop. Kharkiv : KhNPU, 2022. 29 s. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7719>. [in Ukrainian]

12. Shuldyk H. O. Pedahohichna praktyka [Pedagogical practice]. Kyiv : Naukovyi svit. 2000. 143 s. [in Ukrainian].